

## **СПОСОБИ ПІДТВЕРДЖЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ АДВОКАТА ЯК ПРЕДСТАВНИКА У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ**

однією із правових засад існування інституту представництва в цивільному процесі, є положення ст.ст. 38 та 40 цивільного процесуального кодексу України (далі — ЦПК України), згідно з якими, представником у суді може бути адвокат. Набуття адвокатом правосуб'єктності процесуального представника і здійснення його процесуальних функцій можливе за наявності відповідних повноважень, підтверджених визначеними цивільно-процесуальним законом та належно оформленими документами. Більше того, на сьогоднішній день у світлі суттєвих законодавчих перетворень це питання набуває якісно нового змісту, що зумовлено перш за все прогресивними змінами в механізмі правового регулювання інституту адвокатури. мається на увазі, що поряд із вимогами ЦПК України щодо посвідчення адвокатами своїх повноважень, на них також поширюється дія спеціального внутрішнього законодавства, що визначає їхній правовий статус.

Про відсутність уніфікованого підходу при вирішенні питань про допуск адвоката як представника свідчать непоодинокі випадки із судової практики.

в якості відправної точки для дослідження оберемо ст. 42 ЦПК України, яка закріплюючи серед переліку документів, що посвідчують повноваження представників довіреність фізичної та юридичної особи, у ч. 4 додає, що «повноваження адвоката як представника можуть також посвідчуватись ордером, дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги, або договором. до ордера обов'язково додається витяг із договору, у якому зазначаються повноваження адвоката як представника або обмеження його прав на вчинення окремих процесуальних дій. витяг засвідчується підписом сторін договору».

використання довіреності фізичної особи є класичним та універсальним способом підтвердження своїх повноважень, який досить часто користується популярністю і серед адвокатів, адже за їхніми словами з нотаріально оформленою довіреністю «ніколи

ніяких питань не виникало, а 180-250 грн це вже й не така велика сума», тим більше, що ч. 2 ст. 44 цПК України гарантує особі, яку представляє представник право обмежити останнього в його повноваженнях. такий підхід оправдовує себе також і в тих випадках, коли довіритель є постійний клієнт, і довіреність на три роки з можливістю представляти інтереси в різних судах — не так вже й погано.

Незважаючи на це, сьогодення вимагає від адвокатів діяти в дещо іншому правовому полі, яке, до речі, для них і створювалось. в цьому аспекті мова йде про договір про надання правової допомоги, як інструмент, що покликаний опосередкувати матеріально-правові відносини між адвокатом та його клієнтом є.

із прийняттям Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», роль та значення такого договору суттєво збільшилась. Згідно п. 4 ч. 1 даного закону, договір про надання правової допомоги — домовленість, за якою одна сторона (адвокат, адвокатське бюро, адвокатське об'єднання) зобов'язується здійснити захист, представництво або надати інші види правової допомоги другій стороні (клієнту) на умовах і в порядку, що визначені договором, а клієнт зобов'язується оплатити надання правової допомоги та фактичні витрати, необхідні для виконання договору.

укладення такого договору між адвокатом та клієнтом дає можливість сторонам досягти згоди з усіх суперечливих моментів, які можуть виникнути в процесі його виконання, передбачити ті ж самі повноваження адвоката як представника або обмеження його прав щодо вчинення окремих процесуальних дій, а також у випадку неправомірних дій з боку однієї із сторін забезпечити себе можливістю судового захисту шляхом примусового виконання зобов'язань за правочином. розділ iii Правил адвокатської етики, затверджених установчим З'їздом адвокатів України від 17.11.2012, під назвою «відносини адвоката з клієнтом», детально прописує необхідність дотримання всіх принципів адвокатської етики при укладенні договору про надання правової допомоги, а також врегульовує й інші спірні моменти, що під гарантією того, що зміст договору не може суперечити цим правилам згідно ч. 5 ст. 27 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», є ще однією перевагою. особливої уваги заслуговує також питання з'ясування цивільно-правової природи даного договору.

таким чином договір про надання правової допомоги укладений між адвокатом та клієнтом є досить уніфікованим, гнучким

та універсальним документом, який здатний відобразити в собі всі тонкощі правовідносин між сторонами та стати надійним правовим фундаментом для досягнення спільної мети. водночас серед практикуючих адвокатів поширеною є думка про необхідність при посвідченні своїх повноважень в суді обов'язково до договору додавати ордер адвоката. Хоча якщо бути більш правильним, то згідно ч. 4 ст. 42 цПК України, не до договору, а «до ордера обов'язково додається витяг із договору».

На даний момент більш доцільно говорити про те, що ці два документи, є правомочними належним чином підтвердити повноваження адвоката у цивільному процесі тільки за умови їхнього спільного пред'явлення (тобто представити суду потрібно як і ордер так і договір, або витяг із нього). цю позицію відстояла і вища кваліфікаційна комісія адвокатури України, у своєму роз'ясненні від 05.09.2008 р. «Про порядок використання ордеру адвоката». Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» в ч. 2 ст. 26, ордер визначено як «письмовий документ, що у випадках, встановлених цим Законом та іншими законами України, посвідчує повноваження адвоката на надання правової допомоги. ордер видається адвокатом, адвокатським бюро або адвокатським об'єднанням та повинен містити підпис адвоката». цим самим вирішена проблема, яка довгий час визнавала можливість видання ордеру тільки адвокатським бюро чи об'єднанням.

рада адвокатів України 17 грудня 2012 р. затвердила «Положення про ордер адвоката та порядок ведення реєстру ордерів», додатком №1 до якого є «типова форма ордера». відтак ордер, який згідно з його типовою формою видається на підставі договору про надання правової допомоги чи доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги є невід'ємним документом, що посвідчує повноваження адвоката у цивільному процесі при дотриманні вимог ст. 42 цПК України.

Не виникає жодних суперечок щодо ще одного документа, який порівняно нещодавно доповнив перелік ст. 42 цПК України та посвідчує повноваження адвоката, який є суб'єктом з надання безоплатної вторинної правової допомоги — доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги (згідно з п. 8 ч. 1 ст. 17 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.2011, таким органом є центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги).

Підсумком всім наведеним позиціям з досліджуваного питання може послужити зміст ч. 1 ст. 26 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», в якій законодавець здійснивши уніфікацію галузевих правових норм, закріплює чіткий і вичерпний перелік документів, що посвідчують повноваження адвоката на надання правової допомоги: договір про надання правової допомоги; довіреність; ордер; доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги.

даний перелік повністю відповідає ст. 42 ЦПК України, яка вносить певні корективи в процесуальне значення цих документів, але в той же момент містить кілька недоліків. ці недоліки стосуються можливості неоднозначно тлумачити зміст ч. 4 цієї статті, адже з однієї сторони використання в ній словесного формулювання «можуть також посвідчуватись» та сполучника «або» свідчить про рівнозначність цих документів, а з іншої, практика їхнього застосування та тлумачення змісту цієї норми «вцілому» надають цим документам дещо іншого значення, неврахування якого може призвести до різного роду проблем пов'язаних із представництвом адвокатами інтересів клієнта в цивільному процесі.

отже, на сьогоднішній день всі законодавчі перетворення та реформи пов'язані перш за все з інститутом адвокатури в Україні, призвели до появи принципово нового підходу до способів набуття адвокатом правосуб'єктності процесуального представника в цивільному процесі. очевидним є той факт, що всі ці спроби спрямовані на посилення статусу адвоката як процесуальної фігури, що наділений поряд з іншими юристами-неадвокатами спеціальним правовим імунітетом.